

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap
Socialt arbete/Institutionen för sociala och psykologiska studier

Jonna Andersson & Zarah Axgrim

De bortglömda barnen i beredandet av tvångsvård

Om bristande rättssäkerhet och föräldrars normalitet i
tillämpningen av LVU.

The forgotten children in the process of compulsory care

About legal uncertainty and parents normality in application of
The Young Persons Act (LVU).

Examensarbete 15 hp
Socionomprogrammet

Termin: VT 2016

Handledare: Maria Scheffer-Lindgren

Examinerande lärare: Lars-Gunnar Engström

SAMMANFATTNING

Titel: Det bortglömda barnet i beredandet av tvångsvård

- Om bristande rättsäkerhet och föräldrars normalitet i tillämpningen av LVU.

Författare: Jonna Andersson & Zarah Axgrim

Vi har i denna studie använt oss av ett kvalitativt angreppssätt för att undersöka 19 domar gällande ”barn som far illa” enligt 2§ lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Studiens syfte var att undersöka hur Socialnämnden i sina yttranden till Förvaltningsrätten argumenterar för tvångsvården. Studien har inspirerats av diskursanalys som metod och teori samt applicerat det teoretiska begreppet normalitet som ett analytiskt verktyg. Resultatet visar att socialnämnden argumenterar utifrån föräldrars tillkortakommanden och det onormala föräldraskapet i förhållande till barns odefinierade behov. Vidare framkommer att argumentationer förs utifrån lagstiftningen rekvisit för att uppnå rättslig relevans.

Nyckelord

Tvångslagstiftning, normalitet, rättsäkerhet, barn, socialt arbete.

ABSTRACT

Title: The forgotten children in the process of compulsory care

- About legal uncertainty and parents normality in application of The Young Persons Act (LVU).

Authors: Jonna Andersson & Zarah Axgrim

We have used a qualitative approach to analyze 19 verdicts according to 2§ The Young Persons Act (LVU) about maltreated children. The purpose with this study was to investigate how the Social Welfare argues to the administrative court. This study was inspired by discourse analyze as method and theory with a theoretical concept of normality as an analytical tool. The result show that the Social Welfare argues about parents shortcoming and the abnormal parenthood in relations to childrens undefined needs. The result also show that the Social Welfare argues for compulsory care in terms of legal requirements to achieve legal relevance.

Keywords:

Compulsory, normality, legal, uncertainty, children, social work.

FÖRORD

Den här uppsatsen har drivit oss till vansinne, inspirerat oss, gjort oss frustrerade på rättstillämpning i Sverige men framförallt motiverat oss till att våga ifrågasätta och kritisera gällande normer. Tiden som vi spenderat med att arbeta på denna uppsats har känts som en evighet men samtidigt gått alldeles för fort. Vi hade velat göra mer. Vi har skrivit hela uppsatsen tillsammans och tar gemensamt ansvar för alla delar.

Vi vill börja med att gemensamt tacka Förvaltningsrätten i Värmland för deras tillmötesgående och snabba arbete. Vi vill också tacka vår handledare Maria Scheffer-Lindgren för all vägledning, för hennes positiva förhållningssätt och för hennes goda råd och idéer. Maria, tack för att du trott på oss! Uppsatsen hade inte blivit vad den blev utan dig!

Jag, Zarah, vill tacka min partner Jonna för att hon står ut med mig. Du driver mig till vansinne ibland men du får igång min tankeverksamhet när den står still, du inspirerar mig att gå vidare när det inte känns roligt längre. Du är en fantastisk skribent och utan dig hade jag inte fått vara del i en så här bra uppsats!

Jag, Jonna, vill också tacka min uppsatskollega, speciellt för ett fantastiskt samarbete. Vår relation bygger på en enorm ärlighet och förståelse för den andres person vilket gjort att vi med stor hänsyn till varandra lyckats driva den andre framåt i de svaga stunderna. Våra olika styrkor har vi lyckats nyttja maximalt i denna uppsats och utan dig hade inte uppsatsen blivit av den kvalité den är idag. För mig är du en stor inspirationskälla. Ditt driv, din snabba tankeverksamhet och din förmåga att få ihop ditt livspussel är om något, en superkraft värt att avundas. My hero!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	1
1.1. SYFTE.....	2
1.2. AVGRÄNSNING OCH TYDLIGGÖRANDE.....	2
2. TIDIGARE FORSKNING.....	4
2.1. TVÅNGSVÅRD AV BARN – SOCIALSEKRETERARES OSÄKERHET.....	4
2.2. LVU OCH SOCIALSEKRETERARES MAKT.....	4
2.3. LVU – RÄTTSLIGA DILEMMAN OCH LEKMÄN I DOMSTOLEN.....	5
2.4. SAMMANFATTANDE REFLEKTION.....	5
3. JURIDISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	6
3.1. FÖRÄLDRABALKEN.....	6
3.2. LAGEN (1990:52) MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR VÅRD AV UNGA.....	6
3.2.1. BEREDANDE AV VÅRD.....	7
3.2.2. ABSTRAKTA RESPEKTIVE KONKRETA REKVISIT.....	8
3.2.3. ATT BEDÖMA DEN PÅTALIGA RISKEN I ETT LVU-MÅL.....	9
3.3. SAMMANFATTNING.....	9
4. TEORETISK UTGÅNGSPUNKT.....	10
4.1. DISKURSBEGREPPET.....	10
4.2. SOCIALKONSTRUKTIONISM.....	10
4.3. DISKURSANALYS.....	11
4.4. NORMALITET.....	11
5. METOD.....	13
5.1. KVALITATIV METOD.....	13
5.2. URVAL & DATAINSAMLING.....	13
5.3. ANALYSMETOD.....	14
5.3.1. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT I ANALYSEN.....	14
5.4. RELIABILITET, VALIDITET & GENERALISERBARHET.....	15
5.5. ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	16
6. RESULTAT & ANALYS.....	17
6.1. BARNES ODEFINIERADE BEHOV UTIFRÅN FÖRÄLDRARNAS MISSLYCKANDE.....	17
6.2. FÖRÄLDRARS (O)FÖRMÅGOR BESKRIVS UTIFRÅN LAGSTIFTNINGENS REKVISIT.....	20
6.3. LAGSTIFTNINGENS REKVISIT UTELÄMNAR DET ENSKILDA BARNET OCH ÖKAR STIGMATISERINGEN AV FÖRÄLDRAR.....	22
6.4. DISKURSEN OM FÖRÄLDRARS (O)NORMALITET.....	24
7. DISKUSSION.....	26
7.1. RESULTATDISKUSSION.....	26
7.2. METODDISKUSSION.....	27
7.3. AVSLUTNING.....	29
8. REFERENSLISTA.....	30
8.1. LITTERATUR.....	30
8.2. OFFENTLIGA TRYCK.....	31
8.3. LAGAR.....	31
1 SFS 1990:52. <i>Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga</i> . Stockholm:Socialdepartementet.	31

FÖRKORTNINGAR

Prop	Regeringens proposition till riksdagen, förslag till lagändring
SOSFS	Socialstyrelsens författarsamling - allmänna råd och föreskrifter
SOU	Statens offentliga utredningar

1. INLEDNING

Barn och ungas rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran regleras i 6 kap. 1§ Föräldrabalken (FB). Föräldrabalken lyfter att barn har rätt att bli behandlade med respekt för sin person och inte får utsättas för kroppsliga bestraffningar eller kränkande behandling. Vidare framkommer i 2§ FB att vårdnadshavare har ansvaret för barnets personliga förhållanden och skall tillgodose barns behov utifrån vad som anges i 6 kap. 1§ FB. samt att med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter svara för den tillsyn barnet kräver (SFS 1949:381). Om vårdnadshavare inte kan tillgodose barnets behov har socialnämnden ett ansvar att se till att barnet växer upp under trygga och goda förhållanden (SFS 2001:453). När det kommer till barn framgår speciellt två målgrupper vad gäller socialnämndens ansvar, "barn som far illa" och "barn som riskerar att fara illa" (Socialstyrelsen 2006). Definitionen av "barn som far illa" eller "riskerar fara illa" framkommer i prop. (2002/03:53) och innebär att barnet bland annat utsätts eller riskerar att utsättas för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummelse (Prop. 2002/03:53). När "barn far illa" eller "riskerar att fara illa" är det centrala i bedömningen om föräldrarna klarar att tillgodose barnet med det de behöver för sin utveckling (Socialstyrelsen 2006).

För att tillgodose behov kan föräldrar och barn på frivillig väg erhålla insatser och vård från socialnämnden genom 4 kap. 1§ Socialtjänstlagen (SFS 2001:453). Om ett samtycke till nödvändig vård inte ges från föräldrarna eller barnet (om detta är över 15 år) kan lagen (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) träda in utifrån nämndens ansvar att tillgodose barns behov av skydd, vård och behandling (SOSFS 1997:15).

År 1980 infördes den första LVU lagstiftningen, lagen (SFS 1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga. I samband med att Sverige år 1989 ratificerade De Förenta Nationernas barnkonvention (FN 1989) vilken fastslår barns rättigheter, reviderades även 1980 års LVU-lagstiftning och lagen (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga infördes. Lagen behandlar de så kallade "miljöfallen" (2§) och "beteendefallen" (3§). Barn som bereds vård enligt 2§ LVU görs så på grund av en bristande vistelsemiljö eller omsorg och barn enligt 3§ LVU omhändertas på grund av eget beteende när dessa missförhållanden eller beteenden påtagligt riskerar att skada barnets fortsatta hälsa och utveckling. När vård skall beredas skall beslutet grunda sig i vad som är det bästa för barnet¹ (SFS 1990:52). År 2013 hade totalt 6893 barn någon gång under året en heldygnsinsats med stöd av LVU och det är vanligare att barn bereds vård med stöd av 2§ LVU än 3§ LVU (Socialstyrelsen 2014).

Tidigare forskning visar att det finns dilemman i tillämpningen av LVU-lagstiftningen. Barnkonventionens 16:e artikel fastslår att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sin rätt till ett privat -och familjeliv (FN 1989). Leviner (2013) menar att de höga ambitionerna att skydda barn inskränker i denna rättighet. För att uppnå rättssäkerhet och minimera godtyckliga ingripanden måste de rättsliga förutsättningar och bestämmelser som ligger till grund för beredande av vård enligt LVU vara tillräckligt preciserade i lagen (SOU 2015:71). I 2§ LVU framkommer den rättsliga definitionen på de situationer där ett samhälleligt ingripande till barns

¹ Se vidare kap. 3 där vi redogör för vår juridiska utgångspunkt.

skydd i de så kallade "miljöfallen" är befogat. LVU -lagstiftningen får endast tillämpas om tungt vägande skäl föreligger. Forskning visar att lagens generella termer och rekvisit är en nödvändighet för att inbegripa alla de situationer där ett "barn far illa" eller "riskerar att fara illa" samtidigt som de skapar ett visst utrymme för subjektiva bedömningar från beslutsfattaren (ibid). Friis (2005) belyser att detta tolkningsutrymme skapar förutsättningar för andra faktorer som inte har med den enskildes situation att göra men som ändå påverkar hur situationen definieras. Exempelvis lyfter författaren att den enskilde socialsekreterarens kunskapsbas och den aktuella socialtjänstens resurser kan komma att påverka utrednings- och beslutsprocessen. Vidare visar forskaren att barnens vårdbehov och utvecklingsprognos hamnar i skym undan till förmån för föräldrarnas tillkortakommanden. Detta utifrån att beslutsmodellen gällande LVU bygger på att faktorer som har rättslig relevans måste belysas, det vill säga, föräldrarnas oförmåga att tillgodose sina barns behov. Vidare framkommer att argument som talar emot tvångsvården inte framhålls för att öka bärkraften i de argument som förespråkar ett ingripande med stöd av LVU (ibid). Regeringen beslutade 12 juli 2012 att utföra en utredning för översyn av LVU-lagstiftningen i och med SOU (2015:71). Syftet med SOU (2015:71) var att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga inom den sociala barn- och ungdomsvården med fokus på tvångsvård. Utredningen föreslår i sitt betänkande att en ny LVU- lagstiftning skall formuleras.

Lagens konstruktion bygger på generella begrepp om vad barn inte skall utsättas för samt en beslutsmodell som innebär att föräldrars tillkortakommanden framhävs. Ponnert (2007) lyfter i sin forskning att socialsekreterare upplever osäkerhet angående när kriterierna för LVU är uppfyllda och vilket underlag de behöver för att uppnå rättslig relevans i förvaltningsrätten. I LVU-ärenden är det socialnämnden och domstolens bedömning av de individuella förhållanden som ligger till grund för beredande av vård enligt LVU (Prop 2002/03:53). Utifrån detta är vi angelägna att undersöka hur socialnämnden framhåller kriterierna för LVU, då ingripanden med tvångsvård inte får ske på ett godtyckligt sätt.

1.1. SYFTE

Syftet med denna uppsats är att med en diskursanalytisk ansats undersöka hur socialnämnden argumenterar för sina bedömningar utifrån 2§ LVU, lagen (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

1.2. AVGRÄNSNING OCH TYDLIGGÖRANDE

Vi har valt att avgränsa vårt arbete till att enbart studera de ärenden gällande beredande av vård enligt 2§ LVU. En avgränsning var nödvändig utifrån de skillnader som ligger till grund för beredandet av vården. Beredandet av vård enligt 3§ LVU är heller inte relevant för vårt syfte med studien.

Vi har även valt att förbise kön som en faktor i socialnämndens yttranden och därmed könsdefinierar vi inte barnen. Föräldrarna i yttranden benämns dock vid deras relation till barnet som är könsbestämt utifrån deras titel inom familjen. Könsskillnader är intressanta faktorer att undersöka men inte relevant för vårt syfte med studien.

I uppsatsen benämner vi alla människor under 18 år som barn.

I vår studie tittar vi på socialnämndens bedömningar vilka vi ibland benämner som argumentationer och/eller formuleringar. Med formuleringar menar vi hur socialnämnden konstruerar sina argumentationer. Med argumentationer menar vi de formuleringar socialnämnden använder för att uppfylla kriterierna för LVU.

2. TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel redogörs för tidigare forskning. Trots fortlöpande och upprepade försök till att hitta relevant forskning finner vi ändå att tillgänglig forskning är begränsad när det kommer till ämnet för vår studie.

2.1. TVÅNGSVÅRD AV BARN – SOCIALSEKRETERARES OSÄKERHET

Ponnert (2007) beskriver i sin avhandling att för att en tvångsvårdsprocess skall kunna inledas måste socialsekreterare ha en inre, moralisk övertygelse om att beslutet är i enlighet med barnets bästa samt en legitimerad övertygelse som kopplas till föreställningar om rättslig bevisföring. Hon menar att socialsekreterarna som ingick i hennes studie fann LVU-processen som godtycklig och ansåg att personerna i länsrätten (dåvarande Förvaltningsrätten) inte besatt kunskap om barns behov. Författaren beskriver hur socialsekreterare i hennes studie upplever det svårt att förutspå Förvaltningsrättens beslut och när bevisföringen anses som tillräcklig. Författaren menar därför att socialsekreterarnas problemorienterade argumentationer och citering av lagtexten kan betraktas som ett sätt att försöka kontrollera det de inte kan kontrollera – Förvaltningsrättens beslut. I sin studie beskriver hon även hur socialsekreterare väntar med att ansöka om tvångsvård då tveksamheter finns om "bevisen" som finns är tillräckliga och detta menar författaren kan vara en bidragande faktor till att socialsekreterarna fokuserar mer på händelser som kan vara avgörande som bevis. När det kommer till miljöfallen, barn som blivit omhändertagna enligt 2§ LVU, menar författaren att socialsekreterarna upplever det svårt att uppnå bevisbördan och att deras formuleringar är mer vaga, ger en distanserad och dold bedömning och låter beskrivningarna tala för sig själva. Avslutningsvis menar Ponnert (2007) att socialsekreterare utövar makt genom att använda skriften som ett sätt att övertyga Förvaltningsrätten och behålla kontrollen över klienterna.

2.2. LVU OCH SOCIALSEKRETERARES MAKT

Likt Ponnert (2007) beskriver Friis (2005) hur socialsekreterare styr in faktorerna i LVU-ärenden till det som har rättslig relevans för beredande av vård enligt denna lag. Detta innebär att fokus hamnar på föräldrarnas brister och att omständigheter som talar emot en familjehemsplacering och beredande av vård enligt LVU utelämnas eller tonas ner för att öka bärkraften i argumenten. Hultman et al. (2014) menar bland annat att socialsekreterares bedömningar enbart begränsat berör barns hälsa vilket kan leda till att förståelsen för barnens hälsa och livssituation begränsas. Friis (2005) påtalar att de fakta som framkommer i utredningar i enlighet med LVU i låg utsträckning fokuserar på barnets vårdbehov och utvecklingsprognos. En diskussion om alternativa vårdförslag utesluts och istället fokuseras det på föräldrarnas tillkortakommanden. Författaren menar på att det är nämndens definition av barnets vårdbehov som är det rättsligt relevanta vilket föräldrarna skall förhålla sig till om de inte vill att deras barn skall bereds vård enligt LVU. Friis (2003, 2005) menar att socialsekreterare besitter makt att bestämma vad som skall lyftas respektive döljas i utredningsmaterialet och på så vis har utrymme att välja de argument som är lämpligast och uppnår rättslig relevans då utredningar i enlighet med LVU bygger på att beslut fattas utifrån relevans, i detta fall juridik.

Friis (2005) menar att föräldrar i LVU-ärenden riskeras att kategoriserar som ”värdiga” respektive ovärdiga, ”behandlingsbara” eller ”icke behandlingsbara” genom att deras tillkortakommanden lyfts. Detta menar författaren innebär att föräldrarna då skrivs ner som människor och föräldrar och därmed går helheten förlorad i LVU-ärenden då barnen inte blir sedda utifrån hela sin kontext.

2.3. LVU – RÄTTSLIGA DILEMMAN OCH LEKMÄN I DOMSTOLEN

Rättsliga dilemman i form av motsägelser när det kommer till LVU-lagstiftningen menar Leviner (2013) kan förklara problemen relaterade till tillämpningen av lagen och den kritik som riktas till ansvariga myndigheter. Höga ambitioner att skydda barn från att fara illa menar författaren kommer i konflikt med rätten till ett privat- och familjeliv. Definition av begreppet ”barnets bästa” och vilken betydelse barns intressen och behov ska ha när det uppstår konflikter med andra rättigheter. Detta menar författaren kan innebära att motiveringen av ”barnets bästa” kan komma att användas i flertalet motstridande konflikter. Författaren ifrågasätter förvaltningsdomstolarnas kunskapsbas i dessa komplexa bedömningar då de i regel saknar specialiserade domare och experter. Forkby et al. (2014) menar att när det kommer till socialsekreterares handlingsutrymme begränsas detta av lekmän i roll av politiker sittande i nämnden. Lekmännen i nämnden besitter den högsta form av makt i form av beslutsfattande även om dessa lekmän oftast inte beslutar i motsats till socialsekreterarnas förslag. Leviner (2013) påvisar att domstolen inte efterfrågar mer information ifall utredningsgrunden ej är färdigställd eller bidrar till att en viss osäkerhet om vård enligt LVU är befogat. Enligt högsta förvaltningsdomstolen får det inte vara fråga om en hypotetisk risk utan att risken skall förekomma. Författaren menar att riskbedömningar alltid är hypotetiska då de berör framtiden.

Leviner (2013) belyser även att kriterierna för vad som anses riskabelt för ett barn och vilken grad av risk som krävs för att utreda och ingripa är vaga, utgörs av öppna formuleringar samt inte är klargjorda av rättspraxis eller lagens förarbeten. Detta menar hon innebär att det finns en gråzon mellan frivillighet och tvång på grund av att lagen har ett stort tolkningsutrymme när det kommer till hur och när tvångsvård skall övervägas. Rättsliga osäkerheter och godtyckligt utrymme menar hon även leder till osäkerhet gällande om de ”rätta” barnen och familjerna utreds och får adekvat stöd. Vidare lyfter författaren att tvångsvårdens konstruktion har en kritisk hållning istället för en konstruktiv där fokuset hamnar allt mer på föräldrarnas svårigheter och deras oförmåga att förstå sina barns behov Leviner (2013).

2.4. SAMMANFATTANDE REFLEKTION

Av vad som framkommit under vår litteratursökning så är forskningen framförallt begränsad i sin utsträckning och till största del kritisk gällande tillämpningen av lagen. Samtliga artiklar och avhandlingar berör osäkerheter när det kommer till tillämpning, när vård enligt LVU är aktuellt och hur domstolarna bedömer i LVU-ärenden. Det framkommer även att socialsekreterare har makt att utelämna samt förstärka faktorer i utredningarna men även att detta görs utifrån ett behov att ha kontroll över sina klienter.

3. JURIDISKA UTGÅNGSPUNKTER

Nedan kommer vi redogöra för LVU-lagstiftningens (SFS 1990:52) bakgrund och rådande bestämmelser samt Föräldrabalkens (SFS 1949:381) redogörelser om vårdnadshavares ansvar. Detta för att ge läsaren en möjlighet till förståelse för de juridiska utgångspunkterna som styr socialnämndens arbete, vilka även varit vägledande i vår studie och vår förståelse för materialet.

LVU-lagstiftningen används av socialsekreterare verksamma inom socialtjänsten. Socialsekreterarna utreder och bedömer om det föreligger behov av vård enligt LVU. När utredning och bedömning gjorts lämnar socialsekreterare över sitt förslag till beslut åt socialnämnden. Socialnämnden läser igenom utredningen och fattar beslut om det skall ansökas om vård enligt LVU hos Förvaltningsrätten som bifaller eller avslår ansökan (SFS 1990:52).

3.1. FÖRÄLDRABALKEN

Barn och unga har enligt Föräldrabalkens 6 kap 1§ (SFS 1949:381) rätt till omvårdnad trygghet och en god fostran. De skall behandlas med respekt för sin person och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller kränkande behandling. 2§ Föräldrabalken stycke 2 fastslår att vårdnadshavarna har ansvaret för barnens personliga förhållanden och skall se till att barnet får sina behov enligt 1§ tillgodosedda. Vidare skall vårdnadshavarna se till att barnet med hänsyn till hans ålder, utveckling och övriga omständigheter får den tillsyn som hen behöver.

3.2. LAGEN (1990:52) MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR VÅRD AV UNGA

Regeringen föreslog genom prop. (1979/80:1) att en ny socialvårdslagstiftning skulle införas. De dåvarande lagstiftningarna barnavårdslagen, nykterhetslagen, socialhjälpslagen och barnomsorgslagen skulle ersättas av en - socialtjänstlagen (ibid). I samband med införandet av socialtjänstlagen föreslogs även att en fristående lag, lagen med särskilda bestämmelser av vård av unga (LVU) skulle införas för att garantera barn och unga nödvändig vård när sådan inte kan ges med föräldrars och/eller barns samtycke (ibid). Lagen skall enligt Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter (SOSFS 1997:15) ses som ett komplement till socialtjänstlagen och brukas när insatser av frivillig art inte kan genomföras eller bedöms vara tillräckliga. Lagen är till för att samhället skall kunna fullgöra sitt ansvar gällande barn och ungas behov av skydd, vård och behandling (ibid). Lagen är således till för att skydda eller förhindra en ogynnsam utveckling hos barn och unga (ibid). Enligt prop. (1979/80:1) kan barn och unga under 18 år beredas vård enligt denna lag om omsorgen brister eller den unges beteende medför risk för hans eller hennes hälsa och utveckling. Den första LVU-lagstiftningen (SFS1980:621) trädde i kraft år 1980 men ersattes år 1990 med en ny reviderad lagstiftning under samma namn, lag (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. LVU-lagstiftningen grundar sig i Förenta Nationernas (FN) barnkonvention (FN 1989), där barnens rättigheter fastläs (prop. 2002/03:53). Barn har bland annat rätten till fritid, lek och vila, skall skyddas mot psykiskt- och fysiskt våld samt sexuella övergrepp, vanvård och försummelse. Vidare framkommer det i FN:s barnkonvention att barn i minsta möjliga mån skall åtskiljas sina föräldrar, att barnets bästa alltid skall beaktas i beslut gällande barnet och att

konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativ- och sociala åtgärder för att skydda barnet (FN 1989).

I 1 § LVU framgår att:

1 § Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande. Lag (2012:777).

(LVU 1990:52, 1 §)

I 1 § framgår att LVU enbart skall tillämpas om behövlig vård inte kan ges på frivillig väg via ett samtycke till den föreslagna vården. Det finns undantag som reglerar samtycke och LVU är en sådan lag som i vissa fall kan tillämpas när samtycket till vård inte anses vara tillförlitligt (Lundgren et al. 2014). Vidare framkommer att ett förhållande som avses i 2 och 3 §§ måste föreligga för att vård skall kunna beredas enligt LVU. 2 § LVU reglerar brister i omsorg och hemmiljö de så kallade "miljöfallen" medan 3 § reglerar den unges eget beteende, så kallade "beteendefallen". I vår studie fokuserar vi på 2 § LVU och därmed redogör vi inte vidare för 3 § LVU.

3.2.1. BEREDANDE AV VÅRD

2 § Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Lag (2003:406).

(LVU 1990:52, 2 §)

2 § beskriver dem missförhållandena i hemmet som kan leda till att vård enligt LVU är befogat i de så kallade "miljöfallen". Paragrafen kan sägas innefatta fyra miljörekvisit och ett prognosrekvisit (SOU 2015:71). Ett rekvisit är det eller de villkor som måste vara uppfyllda för att lagen skall kunna tillämpas. För att beredas vård skall något av följande miljörekvisit, som utgörs av begreppen, fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet, vara uppfyllda. Vidare skall dessa missförhållanden innebära en påtaglig risk att skada barnets hälsa och utveckling, prognosrekvisitet. Nedan följer en beskrivning av lagtextens rekvisit och övriga begrepp för att underlätta för kommande läsning. Rekvisiten och begreppen kommer redogöras utifrån deras ordning i lagtexten.

"Fysiskt våld" innebär att barnet utsätts för kroppsligt våld i form av skada, kroppslig bestraffning eller smärta orsakad av någon annan (prop. 2002/03:53). "Psykiskt våld" däremot innebär att barnet utsätts för systematisk nedvärderande och nedbrytande behandling eller avsiktligt känslomässigt lidande i form av känslomässig avvisning, kränkningar, hot om separation eller terrorisering av sina föräldrar under en längre period (prop. 2002/03:53). "Otillbörligt utnyttjande" kan innebära att föräldrarna tvingar sina barn att utgöra tunga kroppsarbeten och ta ett orimligt ansvar i förhållande till deras ålder, dock avser "otillbörligt utnyttjande" i första hand när ett barn blir sexuellt utnyttjat

av sina föräldrar (Lundgren et al 2014). Att sexuellt utnyttja ett barn är att kränka barnets integritet, utnyttja barnets beroendeställning och utföra en handling mot barnets vilja som denne inte kan förstå och inte är mogen nog för eller inte kan lämna samtycke till (prop. 2002/03:53).

Begreppet "brister i omsorgen" innebär att barnet utsätts för vanvård och när barnets behov av känslomässig trygghet och stimulans inte tillgodoses (Lundgren et al. 2014). "Brister i omsorgen" innefattar bland annat att barnets behov och rätt till omvårdnad, kläder, vila, skydd, husrum, tillsyn, hälso- och sjukvård, att upprätthålla god hygien och kostvanor inte tillgodoses (prop. 2002/03:53). Begreppet "Annat förhållande i hemmet" innefattar alla situationer i hemmet där barnet kommer till skada och avser i första hand fall när vårdnadshavaren själv inte är orsaken utan exempelvis en sambo till vårdnadshavaren (prop. 2989/9028). Till "Annat förhållande i hemmet" räknas även barn som riskerar att bli bortgifta, barn som inte kan bo hemma hos vårdnadshavaren och barn som har en allvarlig konflikt med sin/a vårdnadshavare (SOU 2015:71). Begreppet "Hemmet" har både en konkret och abstrakt mening. Med "hemmet" menas föräldrahemmet eller annat hem där barnet stadigvarande vistas under vårdnadshavare eller annan fostrande persons tillsyn samt inkluderar alla de situationer där barnet, direkt eller indirekt står under deras tillsyn (Lundgren et al. 2014).

Begreppet "påtaglig risk för skada" innebär att det skall gå att konstatera att risken för skada är av sådan art att den har stor inverkan på barnets hälsa eller utveckling och att barnet utifrån detta har ett tydligt vårdbehov (Lundgren et al. 2014). Det skall finnas konkreta omständigheter som påvisar att risk för skada föreligger, subjektiva antaganden eller samhällsvärderingar får inte ligga till grund för ett ingripande (ibid). En komplicerad och noggrann riskbedömning måste föras i varje enskilt fall för att kunna konstatera om det föreligger en påtaglig risk för skada (prop. 2002/03:53). Begreppet "hälsa och utveckling" berör barnets fysiska, psykiska och sociala utveckling. Begreppet rymmer allt ifrån brister i miljön till psykiska lidanden orsakade av föräldrarnas beteenden eller att den sociala utveckling kan komma att skadas av brister i hemmiljön (prop. 2002/03:53).

3.2.2. ABSTRAKTA RESPEKTIVE KONKRETA REKVISIT

Lagtexten är till sin utformning förhållandevis intetsägande och öppen för tolkning, de förklarande definitionerna ger en mer konkret förståelse för lagens användning. I statens offentliga utredning (SOU 2015:71) framkommer en redogörelse för lagens abstrakta respektive konkreta begrepp. För rättsäkerheten måste bestämmelserna och förutsättningarna för tvångsvård vara tillräckligt preciserade i lagen och reglerna gällande överklagan om beslut ge utrymme för samtliga parter i ett LVU-mål att överklaga. Vidare lyfter de i utredningen att en konkret lag med hög precision kan öka riskerna för att barn som bör bli omhändertagna inte blir det för att det inte finns rättsligt grundade skäl. I motsats kan en allt för abstrakt lag med låg grad av precision leda till att barn som inte bör bli omhändertagna blir det. SOU (2015:71) menar att LVU-lagstiftningen är det yttersta skyddsnätet för barn och att lagen därmed måste vara tillräckligt generell för att inbegripa alla de situationer som ett barn kan fara illa och behöver skydd med stöd av LVU. Det behövs därmed en viss elasticitet eftersom det handlar om bedömningar, vårdbehov och risker i individbundna ärenden. Vidare framkommer i SOU (2015:17) att grunderna dock inte får vara så vaga att de kan ge upphov till tolkningsproblem och subjektiva bedömningar. 2§ LVU utgör den rättsliga definitionen på situationer som barn skall skyddas ifrån och i utredningen framkommer att dessa normer ibland bygger på kunskap om barn och risker medan lagens tolkningsutrymme medför att situationer kan

komma att påverkas av beslutsfattarens egen uppfattning om situationen. Vidare framkommer att den "fysiska misshandeln" anses vara det mest preciserade rekvisitet och tillämpningen av den mest sparsam medan "brister i omsorgen" den mest vaga och mest tillämpade. I utredningen framkommer även att ett omhändertagande enligt LVU innebär en frihetsbegränsning som inte får vidtas om tungt vägande skäl inte förekommer (SOU 2015:71).

3.2.3. ATT BEDÖMA DEN PÅTALIGA RISKEN I ETT LVU-MÅL

Forskare i Statens offentliga utredning (SOU 2015:71) lyfter även svårigheterna att bedöma den påtagliga risken i individbundna ärenden. För att beredas vård enligt LVU krävs utöver det faktiska missförhållande barnet lever i och utsätts för, en prognos om framtiden, en riskbedömning som är svår att avgöra. Utredningen visar att forskningen inte kan uttala sig om utfall på individnivå, däremot kan de på gruppnivå uttala sig om situationer som ökar riskerna för ett visst utfall vilket kan leda till att ett samhälleligt skydd är befogat. Forskarna menar att prognos konstruktionen bör vara mer inriktad på barnets faktiska situation här och nu, förutom i ärenden gällande misshandel och sexuellt utnyttjande. Vidare framkommer att LVU-ärenden i en domstolsprövning måste komma till ett avgörande i form av bifall eller avslag på ansökan. Forskare menar att det därmed inte är fråga om en riskhantering utan en bedömning om risk eller icke-risk. Den dikotomiska rättsprocessen innebär således att en risksituation som inte går att bevisa anses vara en icke-risk, vilket kan leda till att barnet blir kvar i en miljö som nästan kräver ett samhälleligt ingripande. Forskare i utredningen förespråkar därmed att tvångsåtgärder bör finnas på en mildare nivå för att tidigare kunna ingripa till barns skydd (SOU 2015:71).

3.3. SAMMANFATTNING

De juridiska utgångspunkter vår studie utgår ifrån tar fasta vid LVU-lagstiftningen som bygger på att föräldrarna inte tillgodoser barns behov på så vis som anges i föräldrabalken. För att beredas vård enligt LVU krävs att något av miljörekvisiten och prognosrekvisitet uppfylls. Dilemmat med LVU-lagstiftningen är att rekvisiten är förhållandevis intetsägande och fria för tolkning samt att det är svårt att ge en prognos utifrån en riskbedömning av barnets nuvarande situation och eventuella fortsatta situation.

4. TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

I vår studie har vi inspirerats av diskursanalys. Diskursanalysen utgår ifrån ett socialkonstruktionistiskt synsätt och här nedan kommer vi att presentera socialkonstruktionism, diskursanalys samt normalitet som teoretiska begrepp. Innan vi går in på diskursanalys och socialkonstruktionism redogörs det för begreppet diskurs.

4.1. DISKURSBEGREPPET

Diskurs används flitigt och är på modet inom den vetenskapliga världen. Även om ordet används flitigt så redogörs sällan för dess betydelse, det framkommer oenighet om vad diskurs egentligen betyder eller hur man analyserar diskurser. Oftast är dock tanken att ordet diskurs handlar om att vårt språk struktureras i olika mönster. De språkliga mönstren ser annorlunda ut inom olika områden och vi följer mönstret som är gällande för området vi agerar inom för tillfället. Som exempel talar man om en "medicinsk diskurs" som är gällande inom det medicinska området och där språket är strukturerat i ett speciellt mönster. (Winther Jörgensen & Phillips 2000).

I vår studie använder vi diskursbegreppets innebörd om att det finns språkmönster inom olika områden. Vi menar att det inom exempelvis socialtjänsten och området barn och unga finns en diskurs som illustrerar mönstret av hur vi pratar om barn och unga.

4.2. SOCIALKONSTRUKTIONISM

Inom samhällsvetenskapen har socialkonstruktionismen blivit ett allt mer viktigt perspektiv att beakta. Socialkonstruktionismen innefattar olika förgreningar som graderas utifrån radikalitet. Den mildaste formen av socialkonstruktionism menar att man ifrågasätter det som förefaller naturligt och självklart och menar på att det istället är socialt konstruerat. Den mest radikala formen av socialkonstruktionism menar att hela vår verklighet är socialt konstruerad (Alvesson & Sköldberg 2008). Socialkonstruktionismen innefattar således ett stort antal och nyanserade angreppssätt vilket gör det svårt att redogöra för socialkonstruktionismens karaktäristiska (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Det kan dock urskiljas premisser som är gemensamma för fältet. En premis innefattar den kritiska inställningen till självklar kunskap, att kunskapen vi har om världen inte kan betraktas som någon objektiv sanning. Den kunskapen vi har om världen och vår världsbild speglar inte verkligheten som sådan utan verkligheten är skapad, alltså konstruerad utifrån vårt sätt att prata om och kategorisera omvärlden. En andra premis är att vi är historiska och kulturella varelser vilket har präglat vår syn på kunskap om världen. Världen är skapad diskursivt och socialt vilket innebär att världen inte är bestämd på förhand eller ett resultat av yttre faktorer. En tredje premis är att sambandet mellan kunskap och sociala processer skapar och upprätthåller vårt sätt att uppfatta världen. Kunskapen skapas i social interaktion människor emellan där vi tillsammans skapar en kollektiv sanning. En fjärde premis är sambandet mellan kunskap och social handling. Olika sociala handlingar kan få sociala konsekvenser utifrån att vi inom våra skilda världsbilder har skiftande uppfattningar om vilka handlingar som är naturliga och vilka som är orimliga (Winther Jörgensen & Phillips 2000).

Socialkonstruktionismen innefattar i korthet hur vi skapar världen genom vårt sätt att prata om och kategorisera omvärlden. I samtal med varandra skapar vi en gällande och allmänt accepterad sanning. Sanningen vidhåller vi i social interaktion eller omskapar genom att förändra vårt sätt att prata om och kategorisera vår värld.

4.3. DISKURSANALYS

Diskursanalysen granskar fenomen med språket i fokus (Bergström & Boréus 2005). Inom diskursanalysen finns olika angreppssätt vilka delar utgångspunkt i socialkonstruktionismen och att vårt sätt att tala om världen inte direkt avspeglar omvärlden utan att våra identiteter och sociala relationer inverkar aktivt i skapandet och förändringar av den (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Istället för att se språket som en avspeglning av världen kan den ses som att världen och verkligheten förutsätter att språket organiserar den (Bergström & Boréus (2005).

De olika angreppssätten som kan tillämpas inom diskursanalysen delar en målsättning om att bedriva kritisk forskning, att utforska och kartlägga maktrelationer i samhället. Inom diskursteorin är den generella föreställningen att sociala fenomen aldrig är färdiga eller slutgiltiga (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Diskursanalysen fokuserar på diskursiva relationer som språkliga uttryck och genom ett diskursivt perspektiv kan man fläta samman sättet att tala om saker och hur det faktiskt är. Det diskursiva synsättet binder ihop språk och handling och menar att handlingar förutsätter ett språk och vice versa (Bergström & Boréus 2005).

Genom att diskursivt analysera den språkliga konstruktionen av fenomen används diskursanalysen till att identifiera konstruktionen av fenomenen (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Diskursanalysen förenar teori och metod till ett paket och kan användas inom flertalet olika områden. Det är viktigt att man accepterar de grundläggande filosofiska premisserna för att möjliggöra användning av diskursanalysen i empiriska undersökningar. Diskursanalysen kan dock inte frigöras och användas inom vilken teoretisk ram som helst. Det är av vikt att diskursanalysen används utifrån den teoretiska och metodologiska grund denna vilar på. De olika angreppssätten inom diskursanalysen innehåller filosofiska premisser gällande språkets funktion i den sociala konstruktionen av omvärlden, teoretiska modeller, metodologiska modeller angående hur man angriper ett forskningsområde och specifika tekniker inriktade på textanalys (Winther Jörgensen & Phillips 2000).

I vår studie har vi valt att använda oss av normalitet som teoretiskt begrepp även om normalitetsbegreppet inte vanligtvis förknippas med diskursanalys. Winther Jörgensen & Phillips (2000) menar dock att det med fördel kan dras in element från andra perspektiv än det diskursanalytiska perspektivet. Författarna menar att olika perspektiv kan ge andra former av insikt inom ett område som gemensamt kan skapa en bredare förståelse. Dock är det viktigt att arbeten som tillämpar flera perspektiv inte blir osammanhängande utan fortfarande hänger ihop som en teoretisk ram (Winther Jörgensen & Phillips 2000).

4.4. NORMALITET

Den gemensamma synen på hur man bör agera och leva sitt liv är en utgångspunkt i begreppet normalitet. Normalitet förklaras utifrån vad som är värt att eftersträva inom det sammanhang man

rör sig (Svensson 2007). Eftersom människans handlingar oftast utgår utifrån vad som är eftersträvansvärt i sammanhanget finns normaliteten i sättet vi tänker och handlar samt vidmaktshålls av sammanhangets rådande normer och värderingar (ibid). Ian Hacking (1990) menar att normalitet består av ett begreppspar: det normala och det onormala. Oavsett vilket av begreppen man talar om resonerar man alltid utifrån normalitet, det vill säga hur man bör agera och leva sitt liv. Svensson (2007) menar att det sociala arbetets grund härstammar utifrån en normativ praktik där arbetet utgår ifrån en önskan om att normalisera och att uppnå normalitet genom att erbjuda resurser till klienter som saknar egna. Lagstiftningen i sig härstammar från en normativ grund och är en formaliserad normalitet (ibid.).

Normalitet och dess begreppspar: normal och onormal, tillsammans med ett diskursanalytiskt förhållningssätt och socialkonstruktionistiskt perspektiv utgör den teoretiska grunden för vår studie. Lagstiftningen och det sociala arbetet härstammar ifrån en accepterad normalitet som människor i social interaktion kommit överens om skall gälla. Lagstiftning som normalitet utgör ett diskursivt centrum från vilket vi har haft till avsikt att kartlägga hur tillämpare av lagen konstruerar detta i text.

5. METOD

I detta kapitel beskriver vi vilken metod vi har använt till datainsamlingen och analys i studien. Vi beskriver även vårt tillvägagångssätt under studiens gång, hur och varför vi valt kvalitativ metod samt hur vi gått tillväga för urvalet av material. Vi överväger även de etiska aspekter som uppstått under tiden för studien.

5.1. KVALITATIV METOD

För att studiens syfte skulle kunna besvaras valde vi att använda oss av kvalitativ metod. Ahrne & Svensson (2011) sammanfattar kvalitativa metoder som alla typer av metoder som tar utgångspunkt i intervjuer, observationer och textanalyser. Kvantitativ metod tar utgångspunkt i statistiska metoder och verktyg och genomförs ofta via enkätstudier (Ahrne & Svensson 2011). Silverman (2011) ställer den kvalitativa metoden emot den kvantitativa. Inom kvalitativ metod är man intresserad att söka efter förståelse och betydelsen i materialet. Inom den kvantitativa metoden är man däremot intresserad av att förklara beteenden och tolka processer utifrån materialet. Kvalitativ metod använder sig av ord för att förklara det verkliga livets situationer och kvantitativ metod bygger på analyser av siffror och variabler. Silverman (2011) skriver att det finns flera olika sätt att analysera sina kvalitativa data så som exempelvis via en narrativ analys, grundad teori eller det vi valt som teori och inspiration till analysen av materialet - diskursanalys. Vi valde att utföra en diskursanalys på socialnämndens yttrande till Förvaltningsrätten i LVU-ärenden. Kvantitativ metod och analys av siffror och variabler var således inte lämplig att använda för att uppfylla vårt syfte. Vi valde därför att använda oss av kvalitativ metod då vi ansåg den bäst lämpad för att uppfylla vårt syfte.

5.2. URVAL & DATAINSAMLING

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2011) skriver att urvalet i en kvalitativ studie styrs utifrån forskningsfrågan. Syftet med studien var att titta på hur socialnämnden argumenterar för sina bedömningar i enlighet med LVU-lagstiftningen, vilket styrde vårt urval till socialsekreterares bedömningar och Förvaltningsrättens domar. Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2011) beskriver att ett tvåstegsurval innebär att man som forskare i första steget gör ett urval på vilken typ av organisation, i vårt fall vilken typ av text. I andra steget väljer man vilka individer inom organisationerna man är intresserad av att intervjua, i vårt fall vilken del av domarna vi kommer att utföra vår analys på. Vi valde att begära ut domar från Förvaltningsrätten och när vi sedan lärt oss mer om domarna valde vi att analysera och titta närmare på Socialnämndens yttranden som framkommer i domen.

Vi ringde först till Förvaltningsrätten, presenterade oss och berättade att vi till vår C-uppsats var intresserade av att ta del av 40 stycken domar utifrån LVU-lagstiftningen. Vi berättade att vi var intresserade av att ta del av domar från det datumet vi ringde in och bakåt i tiden.

Det tog knappt en vecka innan domarna var färdigtryckta hos Förvaltningsrätten och redo för vår avhämtning. Vi bildade oss sedan en snabb översikt om hur domarna såg ut, vad de gällde och sorterade domarna utefter vilken paragraf enligt LVU vård ansöktes om. Domarna sorterades utefter vilken paragraf omhändertagandet i den enskilda domen genomfördes samt att överväganden och

ansökningar om umgängesbegränsning valdes bort med anledning att dessa var ej relevanta för vårt syfte. De domar som gällde ansökan om vård enligt LVU på både 2 och 3 §§ sorterades alla bort trots att en av paragraferna avslogs och vården bifölls på endast 2§ LVU. Domar där ansökan gällde både 2 och 3 §§ LVU framkom att yttranden från socialnämnden var formulerade utefter lagstiftningen gällande båda paragraferna. Sedan beslutades det, ett urval och avgränsning gjordes att använda de 19 domar som återstod där socialnämnden ansökt om vård enligt 2§ LVU och sorterade bort de andra i enlighet med vårt syfte att undersöka LVU-ärenden där det finns brister i hemmiljö och föräldraförmåga. Anledningen till att vi valde att begära ut 40 domar utan vidare kriterier som överensstämde med vårt syfte var att kunna se hur vanligt förekommande beslut enligt 2 och 3 §§ samt de båda tillsammans var i det stora hela, vilket kommer tas upp i diskussionsavsnittet.

Silverman (2011) skriver att texter som material för en studie ofta är lätta att komma åt oberoende av tillgänglighet och etiska aspekter samt uppmuntrar till att påbörja dataanalysen tidigt. Domar från Förvaltningsrätten är allmänna handlingar och kan således begäras ut med enkelhet, såvida de inte är skyddade av sekretesskäl. Förvaltningsrätten gör en sekretessprövning av handlingarna i varje enskilt fall (Förvaltningsrätten 2014) och domarna vi fick oss tillhanda innehöll namn, personnummer samt bostadsadress för de parter ärendet gällde, vilket vi kommer att resonera om i avsnittet avseende etiska överväganden här nedan.

5.3. ANALYSMETOD

Analysmetoden för vår studie är inspirerad av diskursanalysen som metod vilken innebär att man kritiskt granskar texter genom närläsning (Bergström & Boréus (2005). Diskursen i materialet är det som är föremål för analysen och man arbetar med material som redan har skrivits för att undersöka vilka mönster det finns i dessa utsagor (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Diskursanalysens uppgift är inte att konstatera vad som är sant eller inte utan att undersöka hur utsagorna blir sanna. Diskursanalysen undersöker även hur människor går tillväga för att få utsagorna att uppnå trovärdighet. Diskursanalysen undersöker hur utsagorna är konstruerade, vilka funktioner de fyller och i vilka sammanhang de ingår. Diskursanalysen studerar nyanser, mönster och vagheter i utsagorna vilket även är relevant för tolkningen av materialet. Detaljriikedomen i utsagorna och hur dessa är organiserade läggs stor vikt på (Alvesson & Sköldberg 2008).

I vår studie har vi tittat på argumentationerna socialnämnden framför i sina yttranden till Förvaltningsrätten utifrån redovisad fakta som innehåller redogörelser från inblandade parter, i vissa fall skola och andra aktörer. Dessa redogörelser har vi valt att bortse ifrån då vi inte ämnar att undersöka hur redovisad fakta framförs eller sanningshalten i denna. Istället har vi tittat närmare på de explicita bedömningar i socialnämndens yttrande för att undersöka hur dessa utsagor konstrueras och hur argumentationen framförs till Förvaltningsrätten.

5.3.1. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT I ANALYSEN

När materialet analyserats har domarna först lästs igenom och sedan har fokus legat på socialnämndens yttrande. Vi har noggrant läst dessa flertalet gånger och diskuterat med varandra vad vi ser i texterna. Vi sållade ut de explicita bedömningarna socialnämnden gör och fokuserade på dessa. Vi ställde följande frågor till texten utifrån vårt diskursanalytiska perspektiv:

- Hur konstrueras socialnämndens utsagor gällande argumentationer enligt LVU?
- Hur formuleras utsagorna av socialnämnden så att de blir sanna och uppnår trovärdighet?

Frågor om texternas funktioner och vilka sammanhang de ingår i framgick som en självklarhet. Texternas funktion är att uppfylla kriterier för LVU och sammanhanget de ingår i är ett LVU-ärende, så dessa frågor utelämnade vi inför själva analysen.

De utplockade bedömningarna bearbetades i relation till den övriga texten i yttrandena. Bedömningarna färgkodades utifrån bedömningens fokusområde vilket kunde knytas till barns behov, föräldrars tillkortakommanden och lagens rekvisit. Vi såg att bedömningarna inte särskilt ofta liknade varandra utan att de mer ofta fokuserade enbart på föräldrarnas tillkortakommanden, barnens behov utifrån socialnämndens åsikt eller enbart fokuserade på att uppfylla lagens rekvisit.

Där bedömningarna fokuserade på föräldrarnas tillkortakommanden såg vi under analysen att tillkortakommanden beskrevs utifrån lagstiftningens rekvisit vilket bildade kategorin ”föräldrars (o)förmågor beskrivs utifrån lagstiftningens rekvisit”. Bedömningarna gällande barnens behov fokuserade sällan på barnens faktiska behov utan beskrevs löst utifrån föräldrarnas misslyckande och kategorin som vi benämnt som ”barns odefinierade behov utifrån föräldrarnas misslyckande” framträdde. Vissa av bedömningarna fokuserade enbart på att uppfylla lagstiftningens rekvisit och i de bedömningarna citerades enbart lagtext, utifrån detta skapades kategorin ”lagstiftningens konstruktion utelämnar det enskilda barnet och ökar föräldrarnas stigma”. Dessa tre kategorier fann vi på ett sätt gå in i varandra men ändå skilja sig från varandra. Dessa tre kategorier sammanförde vi sedan till ett tema, en diskurs om föräldrars (o)normalitet enligt LVU-lagstiftningen.

5.4. RELIABILITET, VALIDITET & GENERALISERBARHET

Reliabilitet inom kvalitativ forskning anknyter till studiens tillförlitlighet och konsistens och om studien är möjlig att reproducera (Kvale & Brinkmann 2014). Inom diskursanalysen har dock reliabiliteten visat sig vara problematisk. Diskursanalysen tenderar att ha en mer öppen syn på hur analysverktygen kan se ut och kritik som riktas mot diskursanalytiska studier är att slutsatserna kan vara svåra att förstå utifrån att studien inte är tillräckligt transparent eller att analysverktygen är svåra att förstå (Bergström & Boréus 2005). Kvale & Brinkmann (2014) menar att även om det är önskvärt att öka reliabiliteten i studiens resultat så kan en för stor tyngdpunkt på reliabiliteten hämma kreativitet och variationsrikedom. Bergström & Boréus (2005) menar att för att motverka problematiken med reliabiliteten är det av vikt att man noga förklarar hur man har gjort för att komma fram till sitt slutresultat.

Att validera inom kvalitativ forskning och samhällsvetenskapen knyter an till om studiens giltighet, hållbarhet, försvarbarhet och om studien undersöker det den påstår sig undersöka (Kvale & Brinkmann 2014). Validiteten inom kvalitativ forskning berör även studiens trovärdighet vilken utgörs om det finns relevans mellan det man undersökt och studiens syfte (Öberg 2011).

Att generalisera inom kvalitativ forskning avser överförbarheten av studiens resultat. Om studiens resultat enbart behandlar ett lokalt intresse eller om de kan överföras till andra sammanhang (Kvale & Brinkmann 2014). Generaliserbarhet menar Öberg (2011) handlar om hur giltiga tolkningarna är utanför materialet. Det vill säga om tolkningarna kan överföras på andra typer av material.

5.5. ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Arbetet har behandlats utifrån vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet 2002). Enligt de forskningsetiska principerna gäller det att forskaren tar hänsyn till den kunskap forskningen kan generera i förhållande till de möjliga risker och konsekvenser som kan uppstå för de personer som berörs av forskningen. Detta kallas forskningskravet och individskyddskravet. Forskningskravet innebär skyldigheten att bedriva forskning som kan leda till samhällelig- och individuell utveckling medan individskyddskravet innebär att personerna som deltar i forskningen inte får utsättas för psykisk- eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkningar. Individskyddskravet innefattar fyra huvudkrav, krav om information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande (Vetenskapsrådet 2002).

Eftersom domar är offentliga handlingar, upprättade av en myndighet och kan begäras ut av vem som helst, har vi enligt de forskningsetiska principerna inte behövt informera eller inhämta samtycke från de parter domen berör då de aktivt inte deltagit i arbetet. Materialet vi tagit del av är av etisk känslig karaktär, detaljerat och berör enskilda individers livssituation. Med hänsyn och respekt för personernas integritet valde vi därför att koda om och förse alla domar med ett nummer istället för att nämna parterna vid namn i analys- och resultatdelen. Vi har också med försiktighet använt oss av specifika händelser som i texten kan identifiera och koppla samman händelser med personerna i materialet. Materialet har förvarats så att obehöriga ej har kunnat tagit del av det och uppfyller således kravet på konfidentialitet vilket innebär att forskaren skall vidta åtgärder som försvårar identifieringen av undersökningsdeltagare. Vi ansåg att en anonymisering i möjligaste mån var nödvändig då ett ingripande med tvångsvård kan antas upplevas känsligt för de parter domen berör samt innehåller känslig information gällande förhållandet mellan föräldrar och barn. Vi anser därmed att vi minimerat de möjliga konsekvenser som kan uppstå för parterna som studien berör. Nyttjandekravet uppfylls genom att materialet inte kommer att användas i något annat syfte än denna studie.

6. RESULTAT & ANALYS

I detta kapitel presenteras studiens resultat och analys. 19 LVU-domar har granskats utifrån socialnämndens yttranden till förvaltningsrätten. I yttrandena har fokus legat på socialnämndens bedömningar för att se hur socialnämnden argumenterar för tvångsvården. Istället för att använda medverkande parter namn har vi bytt ut dessa till roll i ärendet exempelvis mamma, pappa eller barn. I de ärenden som fler barn ingår i har vi benämnt barnen med b1, b2 och så vidare. Numreringen sker stigande där numreringen börjar på det yngsta barnet. Totalt gäller de 19 domarna 28 barn i åldrarna nyfödd upp till 16 års ålder. När vi inledningsvis läste domarna från förvaltningsrätten fann vi att samtliga domar mynnade ut i bifall och att alla yttranden såg olika ut till utformningen.

Under analysprocessen framkom tre olika kategorier i socialnämndens yttranden. Dessa namngavs till; “barns odefinierade behov utifrån föräldrarnas misslyckande”, “föräldrars (o)förmågor beskrivs utifrån lagstiftningens rekvisit ” och “lagstiftningens konstruktion utelämnar det enskilda barnet och ökar föräldrarnas stigma”. Det har funnits svårigheter att dra några distinkta gränser mellan kategorierna då den ena kategorin förutsätter den andra och vice versa. De tre kategorierna samlades i ett övergripande tema och mynnade ut i vad vi benämner som “diskursen om föräldrarnas (o)normalitet”. Vi kommer här nedan vidare beskriva kategoriernas innehåll var för sig och ge exempel på hur socialnämnden formulerade sina bedömningar där vi efter varje kategori sedan redogör för en analys av resultatet. I avsnittet som redogör för diskursen om föräldrars normalitet sammanfattas resultat och analys.

6.1. BARNNS ODEFINIERADE BEHOV UTIFRÅN FÖRÄLDRARNAS MISSLYCKANDE

Under denna kategori kommer vi redogöra för resultatet gällande hur barns behov framkommer i socialnämndens yttranden. Det vi fann i vårt material var att socialnämnden i låg utsträckning beskrev barnets behov. I majoriteten av ärenden tydliggjordes inte behoven utifrån det enskilda barnet utan snarare beskrevs behoven i generella termer om vad barn anses ha behov av eller så framkom behoven implicit i motsatser till vad barnets föräldrar utsatt barnet för, eller inte tillgodosåg sitt barn med.

Det enskilda barnet kommer sällan till tals i socialnämndens yttranden, varken när det gällde de förhållanden de ansågs leva under eller vilka behov de själva ansåg att de hade. Barnens egna röster framkom enbart i tre av nitton ärenden trots att 18 av totalt 28 barn, var 7 år eller äldre och således hade kunnat höras och uttrycka sin egen uppfattning om sin situation. I de yttranden där rösterna framkom gällde det framförallt barn som varit utsatta eller hotats att utsättas för hedersrelaterade handlingar där barnen framhåller en rädsla för familjens förtryck samt en önskan om att få leva i frihet.

I ett av fallen där barnens egna röster framkommer gäller det fem barn som utsätts för otillbörligt utnyttjande i form av arbetsuppgifter i hemmet som inte är åldersadekvata samt avsaknade av rutiner i barnens liv. De äldsta barnen i det sistnämnda ärendet framhåller att de misstror pappans förmåga att upprätthålla barnens rutiner samt stötta dem när det gäller skolgången. I följande citat

illustreras hur barnens egna röster kan framkomma i socialnämndens yttrande. Att tillägga är att nedanstående citat inte är en bedömning utan en redogörelse för vad barnen sagt. I bedömningarna framkommer inte barnens enskilda behov överhuvudtaget men vi ville ändå ge ett exempel på hur det kan se ut när barnens egna röster framkommer.

B5 berättar att det går mycket bättre för hen i skolan nu än det gjorde förra året. Hens närvaro har också förbättrats. Hen är osäker på om pappan har förmåga att stötta hen i skolarbetet t.ex. genom att hjälpa hen komma upp på morgnarna och hinna med skolbussen och hjälpa med läxorna. B4 är också rädd att hen skulle missa skolbussen eftersom pappan inte ser till att hen har bra sovvanor, utan när hen är där lägger hen sig väldigt sent och sover länge.

I citatet uppger B4 (barn nummer 4 i skaran) att hen är rädd för att missa skolbussen då pappan inte ser till att hen har ordentliga sovvanor. Implicit framkommer barnets egna beskrivning av hens behov av rutiner och struktur när det kommer till sömn och skola.

I majoriteten av de nitton domarna framkom inte barnens behov explicit utan framkommer implicit som motsats till vad barnens inte tillgodoses med och inte får utsättas för. I socialnämndens diskursiva argumentationer om barns behov framträder ett mönster av formuleringar där barnets behov inte ställs i centrum utan språkbruket utgår ifrån vad barnen inte tillgodoses med vid tillfället. Nedanstående citat illustrerar hur de vanligaste argumentationerna om hur barns behov framkom.

Barnen bedöms ha stora behov av en trygg och stabil vardag utan våld, där de kan få stöd och vägledning, en omgivning med trygga och stabila vuxna som kan ge trygghet, stabilitet och gränser på ett konstruktivt sätt.

Av vad som framkommer i citatet redovisas vad föräldern utsätter sitt barn för, våld, samt de behov som inte bedöms vara tillgodosedda av föräldrarna. Föräldrarna tillgodoser inte barnet en trygg och stabil omgivning vilket socialnämnden argumenterar för att barnet i ärendet har behov av men som tidigare nämnt framgår inte på vilket sätt behoven inte tillgodoses. Angående barnets behov av gränser, trygghet och stabilitet så är detta odefinierade begrepp. Den form av gränser, trygghet och stabilitet detta barn har behov av framgår inte och på så vis är formuleringen egentligen intetsägande om just detta enskilda barn. Citatet belyser således bara generella begrepp som är kopplade till allmänt accepterade synen om barns behov.

När det kommer till barns behov i generella termer framkom behoven i form av begrepp så som "omsorg", "trygghet" och "stabilitet" vilket egentligen inte beskriver barnets enskilda behov utan en generell och allmänt accepterad syn på barns behov. De generella termer vävs inte samman med vad det enskilda barnet saknar i relation till termerna, hur missförhållandena inskränker på behoven eller hur socialnämnden ämnar uppfylla lagens rekvisit genom att påvisa att barnet inte får dessa behov tillgodosedda. Nedan följer ett citat för att illustrera detta.

Nämndens bedömning är att barnet behöver beredas vård enligt 1§ andra stycket och 2§ LVU då mamman brister i föräldraförmågan genom att hon inte kan tillgodose barnets grundläggande behov av omsorg, trygghet, stabilitet och förutsägbarhet.

I ärendet där citatet är hämtat ifrån är föräldrarna i konflikt med samarbetssvårigheter. Det framkommer även i redogörelsen att mamman har psykiska problem där hon bland annat har svårt att fokusera på barnet utifrån att hon är uppfylld av händelser i sitt liv. Pappans förmåga att tillgodose barnets behov framgår inte i ärendet. Formuleringen om barnets behov i ovanstående citat som tidigare nämnt utgår ifrån en generell beskrivning av vad barn behöver och vad föräldrar skall tillgodose sina barn. Däremot säger inte formuleringen särskilt mycket om vad just detta enskilda barn behöver eller vad som menas med omsorg, trygghet, stabilitet och förutsägbarhet. Därmed utelämnas hur mamman brister i sin föräldraförmåga.

Det vi finner i efter att ha analyserat resultatet är att barnens behov framkommer i generella termer och begrepp som inte säger något om det enskilda barnets faktiska behov eller hur dessa inte tillgodoses. Det som framkommer är att barnet bedöms ha behov och att dessa behov skall tillgodoses utan vidare förklaring på vilket sätt eller vad dessa behov innebär mer specifikt.

Ett diskursanalytiskt förhållningssätt används för att bland annat synliggöra maktrelationer i samhället och se till de mönster som språket utgör (Winther Jørgensen & Phillips 2000). I analysen finner vi att socialnämnden via språkbruk i form av generella termer försöker argumentera för barnets behov av vård enligt LVU. De generella termerna framkommer i form av ett mönster, återkommande i varje ärende. Användandet av de generella termerna och då begrepp så som omsorg, stabilitet och trygghet som vårdnadshavarna inte bedöms kunna tillgodose sina barn med ser vi som att argumentationerna formuleras för att uppnå den rättsliga relevansen. Friis (2005, 2003) menar att socialsekreterare har utrymme att välja vad som framhävs respektive döljs i utredningar för att uppnå rättslig relevans och därmed utövar makt i relation till barn och föräldrar.

Socialnämnden argumenterar utifrån generella termer och barns behov benämns i förhållande till föräldrarnas oförmågor att tillgodose barnens behov. Argumentationerna utgör nämndens definition av barnens vårdbehov och utgör den rättsligt relevanta faktorn som ligger till grund för beredande av vård enligt LVU (Friis 2005). Vi ser att den beskrivande faktorn av hur behoven inte tillgodoses eller hur behoven skall tillgodoses uteblir till förmån för nämndens definition av vårdbehovet.

Resonemangen som förs av socialnämnden görs så utifrån vad föräldrarna inte gör och då utsätter sina barn för, alltså det föräldrarna gör fel och vad som anses vara onormalt. Det framhålls i argumentationerna att barnet har behov av de ovan nämnda generella termerna så som omsorg, trygghet och stabilitet. Dessa utgör det normala, vad som anses vara accepterat och hur man bör agera och leva sitt liv gentemot och med barnen. Hacking (1990) menar att normaliteten utgörs av begreppsparet: normal och onormal och oavsett vilket av begreppen man framhåller resonerar man alltid utifrån normalitet. Normalitet är det som är ett allmänt accepterat sätt på hur man bör leva sitt liv och agera (Svensson 2007). Resonemangen om normalitet från socialnämnden görs utifrån det onormala, det vill säga, vad föräldrarna inte gör eller utsätter sina barn för och där det normala är vad som förespråkas i bedömningen.

Vi ser även att det i bedömningarna sker en förflyttning ifrån det enskilda barnets behov till angivelser av egentligen intetsägande begrepp om barns behov och deras föräldrars oförmåga att tillgodose dessa odefinierade behov. Den socialt konstruerade sanningen och givna normaliteten om

ett barns behov, vilka föräldrar skall tillgodose, ligger således till grund för socialnämndens bedömning av vårdbehovet, istället för att det enskilda barnets faktiska behov framkommer. Den socialt konstruerade sanningen skiljer sig från barns faktiska behov på så sätt att den konstruerade sanningen är den som socialnämnden argumenterar för medan barns faktiska behov utgår ifrån individen själv.

LVU- lagen syftar till att tillförsäkra att barn och unga får det skydd, den vård och den behandling denne behöver (SOSFS 1997:15) och att det centrala i bedömningen om ett "barn far illa" är att se till föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov (Socialstyrelsen 2006). Utifrån detta bör således barnets enskilda behov tydligt framgå i socialnämndens yttranden samt hur föräldrarna inte tillgodoser dessa och inte grundas på normativa antaganden.

6.2. FÖRÄLDRARS (O)FÖRMÅGOR BESKRIVS UTIFRÅN LAGSTIFTNINGENS REKVISIT

Under denna kategori kommer vi redogöra för hur föräldrarnas förmågor respektive oförmågor framkom i socialnämndens bedömningar.

Föräldrarnas oförmåga att tillgodose barns behov är det som ges störst utrymme i vårt analyserade material. Beskrivningen av föräldrarnas tillkortakommanden består av redogörelser av inkommen fakta i ärenden från diverse aktörer, skola, barnet och andra myndigheter et cetera där det uttrycks oro gällande föräldrarnas förmåga att ombesörja barnen. Föräldrarnas (o)förmåga beskrivs även utifrån föräldrarnas egna svårigheter så som psykisk ohälsa, diagnoser och andra svårigheter. Föräldrarnas egna svårigheter anges ligga till grund till varför föräldrarna inte kan tillgodose barnets behov men det framkommer inte hur barnet påverkas av föräldrarnas svårigheter. Det anges heller inte i yttrandena hur föräldrarnas svårigheter påverkar deras föräldraförmåga och svårigheterna ställs inte i relation till barnens behov. Nedan följer ett citat för att beskriva hur socialnämnden i sina yttranden framhåller föräldrarnas oförmåga och egen problematik.

Båda vårdnadshavarna har stora egna svårigheter att ta hand om sig själva och som inverkar negativt på föräldraförmågan att ta hand om barnet och sätta sig in i barnets behov av omsorg. [...] I utredningen framkommer att ingen av föräldrarna kan ombesörja att barnet får sina grundläggande behov tillgodosedda.

Ovanstående citat innefattar en familj där båda föräldrar vårdats inom psykiatri. Socialnämnden redogör kort med myndighetsspråk att barnets grundläggande behov, som till följd av föräldrarnas svårigheter, inte tillgodoses. Socialnämndens diskursiva användande av begrepp som beskrivning av barns behov förklarar inte hur barnets behov ser ut för det enskilda barnet. I citatet och detta ärende förklaras inte hur barnets behov av omsorg ser ut och inte heller hur föräldrarnas (o)förmåga påverkar barnets behov av omsorg. Det anges inte heller hur föräldraförmågan påverkas av deras svårigheter samt vilka eventuella konsekvenser detta får för barnet. Föräldrarnas oförmåga att tillgodose barnets behov i detta citat utgår ifrån föräldrarnas egna svårigheter och ges stort utrymme till skillnad från barnets individbundna behov och hur barnets faktiska levnadsförhållanden påverkas av föräldrarnas svårigheter.

I nedanstående citat anges att fadern brister i sin föräldraförmåga. Socialnämndens diskursiva beskrivning av barns behov görs med intetsägande begrepp utan att förklara på vilket sätt barnen

påverkas av detta eller konsekvenserna av faderns bristande föräldraförmåga. I argumenten till varför barnen inte bör återvända hem efter familjehemsplacering anges vara att fadern brister i att tillgodose barnens behov. Argumenten utelämnar på vilket sätt fadern brister i sin förmåga men även barnens individbundna behov samt hur de enskilda barnen påverkas av detta.

Det finns mycket som talar för att fadern brister i sin förmåga att tillgodose barnens behov både känslomässigt och psykiskt samt basala behov som mat, sömn och regelbundenhet. För att tillförsäkra barnen en fortsatt god tillvaro med trygghet, kontinuitet, stabilitet och god omvårdnad bör de fortsatta vara placerade i sina familjehem.

Resultatet visar att föräldrars tillkortakommanden och egna svårigheter lämnas stort utrymme i argumentationen gällande tvångsvård enligt LVU. Argumentationerna förs utifrån det onormala, föräldrarnas tillkortakommanden och svårigheter, och det normala i resonemanget om normalitet utelämnas (Hacking 1990, Svensson 2007). Argumentationerna utelämnar på vilket sätt dessa tillkortakommanden kommer till uttryck eller i vilken omfattning. Detta är något som genomsyrar hela vårt studerade material. Friis (2003,2005) menar att socialsekreterare argumenterar utifrån föräldrars tillkortakommanden då dessa är det rättsligt relevanta faktorerna för beredning av vård enligt LVU. Leviner (2013) belyser samma argument och menar på att tvångsvårdens konstruktion är sådan att föräldrarnas tillkortakommanden och oförmåga att förstå sina barns behov måste framhållas för att vården ska kunna beredas, vilket även i vår studie kan tolkas ligga till grund för vårt resultat om föräldrars tillkortakommanden.

I argumentationerna i materialet som syftar till att uppfylla LVU-lagstiftningens rekvisit framkommer föräldrarnas tillkortakommanden i beskrivningar om att föräldrarna inte tillgodoser barnens behov men inte hur behoven inte tillgodoses. När det kommer till barn som omhändertas enligt 2§ LVU menar Ponnert (2007) att socialsekreterarnas formuleringar är mer vaga, ger en distanserad och dold bedömning och låter beskrivningarna tala för sig själva då socialsekreterare upplever att det är svårt att uppnå bevisbördan. Att lyfta det som uppnår rättslig relevans och således kan generera ett bifall i förvaltningsrätten kan vara ett sätt att utöva makt genom skrift för att övertyga förvaltningsrätten (Friis 2005, Ponnert 2007). Föräldrarnas förmågor eller oförmågor framhålls, som vi ser det, för att uppnå rättslig relevans, att uppnå målet med yttrandet och få bifall på beredande av vård enligt LVU. Det sätt till vilket föräldrarnas (o)förmågor framhålls för att uppnå relevans utelämnar på vilket sätt föräldrarna inte tillgodoser barnets behov och hur detta påverkar barnet. Barnets behov styr det föräldrarna behöver tillgodose barnet med och kan se olika ut för alla barn men föräldrarnas förmågor beskrivs utifrån lagens rekvisit utan vidare beskrivning om hur rekvisiten uppfylls. Föräldrarnas (o)förmåga att tillgodose barnens behov framkommer i termer som anger lagstiftningens rekvisit så som "brister i omsorgen" eller att föräldrarna utsätter barnen för "fysisk och psykisk misshandel". I vilken form och omfattning föräldrarna "brister i omsorgen" eller utsätter barnet för "fysisk och psykisk misshandel" och således uppfyller lagens rekvisit framgår inte. Barnets behov och föräldrarnas (o)förmågor vägs inte samman utifrån barnets enskilda behov och föräldrarnas enskilda förmågor utan styrs av lagstiftningens rekvisit och då går helheten förlorad. Således utelämnas barnets enskilda behov återigen till förmån för att uppnå rättslig relevans.

6.3. LAGSTIFTNINGENS REKVISIT UTELÄMNAR DET ENSKILDA BARNET OCH ÖKAR STIGMATISERINGEN AV FÖRÄLDRAR

Under denna rubrik kommer vi redogöra för hur lagstiftningen framkommer i socialnämndens bedömningar och yttranden till förvaltningsrätten.

I det studerade materialet ges argument utifrån lagstiftningen en medelstor del i förhållande till hur barns behov och föräldrars (o)förmågor framkommer. I vårt material framkommer lagstiftningens rekvisit på många varierande sätt i socialnämndens bedömningar och argumentationer för tvångsvården. Nedanstående citat redogör för ett sätt att argumentera för tvångsvården.

Till grund för sin ansökan gör nämnden gällande att det på grund av fysisk och psykisk misshandel, brister i omsorgen och annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att barnets hälsa och utveckling skadas om hen inte ges vård enligt LVU.

Detta citat är hämtat ur ett ärende där socialnämnden via inkomna- och inhämtade uppgifter kommer fram till att barnet och fadern utsätts för fysisk- och psykisk misshandel av modern. Detta citat är nästintill en citering av LVU- lagstiftningens 2§. I citatet anger socialnämnden rekvisiten “fysisk och psykisk misshandel”, “brister i omsorgen” samt “annat förhållande i hemmet” som grund för sin ansökan om vård enligt LVU vilket uppfyller lagens “miljörekvisit” (SOU 2015:71). Det framkommer dock inte på vilket sätt dessa “miljörekvisit” uppfylls eller i vilken omfattning de sker. Vad som menas med “brister i omsorgen” och “annat förhållande i hemmet” framkommer inte heller. Vidare framkommer “prognosrekvisitet”- “påtaglig risk” där det framkommer att barnets hälsa och utveckling riskerar att skadas om vård enligt LVU inte bereds (SOU 2015:71). Även om det framgår att barnets hälsa och utveckling påtagligt riskerar att skadas är det inte tydligt varför, på vilket sätt eller i vilken omfattning barnets hälsa och utveckling riskerar att skadas. Att inte redogöra för “miljörekvisitens” omfattning eller hur dessa omständigheter uppfyller “prognosrekvisitet” är vanligt förekommande i vårt material.

I andra ärenden framkommer inte de rekvisit nämnden ämnade åberopa explicit utan det krävs att man är införstådd i lagens förarbeten. Nedan följer ett citat som redogör för hur en sådan bedömning ser ut.

Det barnet har berättat om inledningsvis är en systematisk, kränkande, fysisk och psykisk misshandel samt ett hedersrelaterat förtryck inom familjen som pågått under en längre tid, vilket påtagligt riskerar att skada barnets hälsa och utveckling.

Hedersrelaterat förtryck hamnar efter tolkning av SOU (2015:71) under rekvisitet “annat förhållande i hemmet”. Vi ser också i citatet att nämnden i sitt yttrande redogör för prop. (2002/03:53) konkretisering om psykiskt våld där begreppen systematiskt, längre tid och kränkning framkommer vilket implicit kan relateras till lagens rekvisit “psykisk misshandel”. Detta citat belyser även att missförhållandena är orsakade av den unges familjemedlemmar, i detta fall föräldrar.

I vissa yttranden framkommer rekvisit och återigen krävs en djupare förståelse för lagens omfattning med hjälp av de förarbeten som finns för att förstå grunden till vad det är socialnämnden åberopar.

Det förekommer fysisk och psykisk misshandel av barnet då mamman varken medverkar till att barnet får behandling för sin sjukdom eller skyddar barnet ifrån sin styvpappas misshandel föreligger sådana brister i omsorgen att det utgör en påtaglig risk för att barnets fortsatta hälsa och utveckling skadas.

I detta citat framhåller socialnämnden att barnet utsätts för psykisk och fysisk misshandel i form av att modern inte medverkar till att barnet får behövlig vård samt ej skyddar barnet från styvfaderns misshandel. Enligt prop. (2002/03:53) innefattas "behövlig vård" i lagrekvisitet "brister i omsorgen", samt kan falla inom ramen för "fysisk misshandel" då det genom att neka barnet behövlig vård kan ses som att modern orsakar barnet sjukdom, vanmakt eller smärta som står under detta rekvisit. Att modern inte medverkar till att ge sitt barn behövlig vård är således en av grunderna till att hon brister i omsorgen. Dock framkommer inte hur hon inte medverkar, i vilken omfattning eller hur utebliven vård riskerar barnets fortsatta hälsa och utveckling. Det framkommer enbart att modern brister i sin omsorg och till viss del på vilket sätt. Redovisningen av rekvisiten kan således också anses vara generella begrepp som socialnämnden grundar sina bedömningar i.

Som redovisats ovan har vi i vårt material funnit flertalet sätt att diskursivt argumentera för hur lagstiftningens rekvisit anses vara uppfyllda och beredning av vård enligt LVU vara befogat. Argumentationen om lagstiftningens rekvisit utgörs egentligen i form av citering från lagtexten eller dess förarbeten, det vill säga utifrån dess generella begrepp. 2§ LVU anses vara den rättsliga definitionen på förhållanden som barn inte skall utsättas eller alternativt vad ett barn skall vara utsatt för, för att vård enligt LVU skall vara befogat (SOU 2015:71). Lagstiftningen är i enlighet med Svensson (2007) en accepterad diskursiv normalitet som vi alla skall förhålla oss till och lagens normalitet framhåller genom sina rekvisit vad Hacking (1990) skulle förklara som det onormala, det vill säga de situationer vårdnadshavare inte skall utsätta sina barn för utifrån det som är allmänt accepterat. Lagrekvisiten kan antas bygga på föräldrars tillkortakommanden och framhåller således också synen på det normala och onormala föräldraskapet. Vilket kan förklara det stora fokus som ligger på föräldrars tillkortakommanden.

Det som tydligt framkommer i samtliga citat där det argumenteras för lagens rekvisit är att, argumentationerna utgår från att föräldrar brister i att tillgodose sina barns behov eller utsätter sina barn för skadliga beteende och situationer men dock inte i vilken omfattning eller på vilket sätt. Enligt Ponnert (2007) kan detta bero på att socialsekreterare finner det svårt att veta om de har den bevisbörda som krävs för att tvångsvården skall gå i genom vilket medför att de lämnar en mer vag problemfokuserad argumentation där beskrivande händelser och där citeringen av lagtexten och beskrivningar får talar för sig själva. Detta kan förklara varför det i materialet inte alltid framkommer i socialnämndens argumentation gällande tvångsvården på vilket sätt, i vilken omfattning eller hur barnets situation och behov samt föräldrarnas förmåga ser ut i förhållande till lagrekvisiten. Detta kan förklaras genom att 2§ LVU anses vara den rättsliga definitionen på förhållanden som barn inte skall utsättas för, alternativt vad ett barn skall vara utsatt för, för att vård enligt LVU skall vara befogat (SOU 2015:71). Lagstiftningen är i enlighet med Svensson (2007) en

accepterad normalitet som vi alla skall förhålla oss till och lagens normalitet framhåller genom sina rekvisit vad Hacking (1990) skulle förklara som det onormala, det vill säga de situationer vårdnadshavare inte skall utsätta sina barn för utifrån det som är allmänt accepterat. Lagrekvisiten kan antas bygga på föräldrars tillkortakommanden och framhåller således också synen på det normala- och onormala föräldraskapet.

Vi finner i enlighet med både Friis (2005), Ponnert (2007) och Leviner (2013) att det som anses mest relevant för den juridiska regeln framhålls i socialnämndens argumentationer gällande LVU, vilket är föräldrars tillkortakommanden och således det onormala föräldraskapet. Lagen kräver att rekvisiten skall vara uppfyllda för att vård enligt LVU skall kunna beredas. Utifrån detta byggs socialnämndens argumentationer diskursivt och i mönster som skapade av de sakförhållanden som kan komma att uppfylla rekvisiten för vård enligt LVU. Detta är det mönster vi utifrån det diskursanalytiska perspektivet funnit (Winther Jørgensen & Phillips 2000). Ponnert (2007) visar dock på att socialsekreterare finner det svårt att veta om de har den bevisbörda som krävs för att tvångsvården skall gå i genom. Därmed redogör socialsekreterare för en mer vag och problemfokuserad argumentation med beskrivande händelser och citering av lagtext som får tala för sig själva i hopp om att kunna förutspå förvaltningsrättens beslut. Detta kan förklara varför det i materialet inte alltid framkommer i socialnämndens argumentation gällande tvångsvården på vilket sätt, i vilken omfattning eller hur barnets situation och behov samt föräldrarnas förmåga ser ut i förhållande till lagrekvisiten. Det anses inte vara av rättslig relevans. Även när det kommer till lagstiftningens rekvisit ser vi i vårt studerade material att den maktrelation som förekommer mellan barn, förälder och socialnämnd brukas likt vad Friis (2003, 2005), Leviner (2013) och Ponnert (2007) redan belyst. Det som framkommer i argumentationerna är det nämnden anser är relevant och således utelämnas resten. Den vedertagna och accepterade sanningen som utgör en normalitet (Svensson 2007) inom socialnämndens område tycks således vara att beredandet av vård enligt LVU bygger på föräldrars tillkortakommanden och dessa hamnar därmed i fokus i argumentation för vård enligt 2§ LVU.

Det vi finner är att lagens normaliserade konstruktion utelämnar det enskilda barnet och ökar föräldrarnas stigmatisering genom att föräldrarnas tillkortakommanden är det rättsligt relevanta. Barnens behov framhålls utifrån lagstiftningens rekvisit utan vidare förklaring. Är man inte insatt i lagstiftningen och dess förarbeten är rekvisiten innehållslösa. Utan en beskrivning av rekvisiten och hur detta påverkar barnet utgör egentligen beskrivningen en redogörelse för barns behov utifrån intetsägande begrepp.

6.4. DISKURSEN OM FÖRÄLDRARS (O)NORMALITET

I resultat- och analysdelen har det framkommit varierande resultat gällande socialnämndens sätt att argumentera för tvångsvård enligt LVU. Det har framkommit att socialnämnden benämner och relaterar barns behov till generella och allmänt vedertagna sanningar om barns behov. Vidare har det framkommit att socialnämnden belyser och argumenterar utifrån föräldrarnas tillkortakommanden och/eller (o)förmågor att tillgodose barn odefinierade behov. Det har även framkommit att lagstiftningens formaliserade normalitet utelämnar det enskilda barnets behov för att ge utrymme åt socialnämndens redogörelse och bedömning gällande föräldrars tillkortakommanden genom att

berätta vad föräldrarna utsätter sina barn för alternativt inte ger sina barn, i syfte att uppfylla lagstiftningens rekvisit.

Vi har funnit att oavsett om socialnämnden argumenterar för barns behov, föräldrarnas förmåga eller lagstiftningens rekvisit redogörs det alltid i relation till föräldrarnas tillkortakommanden. Vi har därmed i socialnämndens bedömningar och argumentationer för tvångsvården kunnat urskilja ett mönster. Via språkliga konstruktioner och mönster framkommer diskurser (Winther Jørgensen & Phillips 2000) och genom de tre kategorier vi fann växte det vi benämner som en diskurs fram, diskursen om föräldrars (o)normalitet. Diskursen om föräldrarnas (o)normalitet i LVU-ärenden utgörs av deras tillkortakommanden och formulering om onormalt föräldraskap. Inom diskursen finner vi mönster och nyanser som består av föräldrarnas förmågor i negativa ordalag i förhållande till barnets behov och lagstiftningens rekvisit. Det kan tolkas som att socialnämnden genom att argumentera utifrån lagstiftningens rekvisit försöker uppnå trovärdighet och konstruerar diskursen om föräldrars (o)normalitet utifrån deras oförmågor att tillgodose sina barns behov och konsekvensen av detta blir att barnens enskilda behov utelämnas.

LVU-lagstiftningens grundpremissar bottnar i att tillförsäkra att barn och unga får det skydd, vård och behandling som denne behöver (SOSFS 1997:15) och i det studerade materialet framkommer inte barnens enskilda behov. Dessa utelämnas till förmån för att uppfylla lagstiftningens rekvisit och argumentationerna för att få igenom sina yttranden i förvaltningsrätten, vilket kan innebära att lagstiftningens grundpremissar inte vidhålls. Det bortses från barnens enskilda behov i socialnämndens yttranden och därmed kan man ifråga rättssäkerheten i tillämpningen av LVU då barnens behov ska vara det som ligger till grund för beredandet av vård enligt LVU.

7. DISKUSSION

I detta kapitel kommer det redogöras för en diskussion gällande resultat och metod. Resultatdiskussion är först att presenteras följt av en metoddiskussion där studiens svagheter och styrkor diskuteras. Avsnittet avslutas med en kort beskrivning av studiens slutsatser och förslag till vidare forskning.

7.1. RESULTATDISKUSSION

Syftet med studien var att undersöka hur socialnämnden i sina yttranden till Förvaltningsrätten argumenterar för vård enligt 2§ LVU. Vår uppfattning utifrån vår litteratursökning är att LVU-lagstiftningen i sin helhet genererar stor osäkerhet hos såväl socialsekreterare som tillämpar lagen och andra aktörer. Resultatet visar att socialnämnden argumenterar utifrån tre olika kategorier vilket namngavs "Barns odefinierade behov utifrån föräldrarnas misslyckanden", "Föräldrars (o)förmåga att tillgodose barns odefinierade behov" samt "Lagstiftningens konstruktion utelämnar det enskilda barnet och ökar stigmatiseringen av föräldrar". Med hjälp av ett diskursanalytiskt förhållningssätt och begreppet normalitet fann vi att socialnämndens argumentationer till största del består av argument som belyser föräldrars tillkortakommanden, vilket sammantaget utmynnade i diskursen om föräldrars (o)normalitet i LVU- ärenden. I diskursen framkommer föräldrars normalitet genom att socialnämndens argumentationer framhåller föräldrarnas oförmåga, det vill säga det onormala föräldraskapet. I diskursen utlämnas barnets faktiska behov och hur lagstiftningens rekvisit egentligen är uppfyllda.

Det som tydligast framkom i resultatet var att många faktorer så som behov, på vilket sätt eller i vilken omfattning missförhållandena rådde utelämnades till förmån för en beskrivning av föräldrarnas tillkortakommanden vilket den tidigare forskningen redan belyst (Friis 2003, 2005, Leviner 2013 & Ponnert 2007).

Enligt resultatet tillämpas lagen utan en konkret redogörelse för barnets behov. Inte heller sätts barnets behov i relation till föräldrarnas (o)förmåga att tillgodose dess vilket är ett krav för att bedöma om ett "barn far illa" (Socialstyrelsen 2006). Socialsekreterare har själva redogjort för svårigheten att bedöma om bevisunderlaget är tillräckligt vilket leder till att de i sina argumentationer är mer problemfokuserade och citerar lagtexten (Ponnert 2007). Det tycks enligt resultatet ha skett en förskjutning i tolkningen av bevisbördan från hur den faktiska situationen ser ut till en citering av lagtexten. Därmed kan LVU-lagstiftningens rättsäkerhet diskuteras. Särskilt i relation till att den tidigare forskningen visar att både socialnämnd och Förvaltningsrätt saknar behövlig kompetens (Forkby et al. 2014, Leviner 2013).

Resultatet visar också att de argument som framkommer förhållandevis är formulerade utifrån det onormala (Hacking 1990). Genom sina tillkortakommanden riskerar föräldrar att kategoriseras som värdiga, ovärdiga, behandlingsbara eller icke- behandlingsbara föräldrar (Friis 2005). Sättet att tala om föräldraskapet utifrån det onormala kan således leda till en stigmatisering där föräldrar anses vara oförmögna till förändring. Om föräldrar inte anses vara kapabla att förändras kan insatser för att öka föräldraförmåga utebli och en återförening mellan barn och förälder försvåras.

Beskrivningen av föräldrarnas onormala föräldraskap kan också antas skapa konsekvenser i den fortsatta tvångsvården där föräldrar i samråd med socialsekreterare skall planera vården- Detta kan vara konfliktfyllt efter en domstolsprövning där föräldrarnas brister tydligt framkommer.

Resultatet visar att resonemangen om normalitet bottenar i lagstiftningens konstruktion. 2§ LVU kan sägas vara den rättsliga definitionen på de situationer ett barn skall skyddas från (SOU 2015:71) vilket också framhåller vad föräldrar inte får utsätta sina barn för. Resultatet visar således att lagens konstruktion, där det onormala föräldraskapet beskrivs, är grunden till varför fokus hamnar på föräldrars tillkortakommanden i socialnämndens argumentationer. Socialnämnden argumenterar utifrån lagens rekvisit för att vara säkra på att ansökan skall bifallas. Vårt resultat visar att barnets faktiska behov och den riktiga relevansen, det vill säga, på vilket sätt och i vilken omfattning föräldrarnas tillkortakommanden påverkar barnet, glöms bort till förmån för "bevisbördans" tyngd, det rättsligt relevanta (Friis 2003, 2005, Leviner 2013), vilket kan ifrågasätta om beslutet att tvångsvårda har fattas utifrån "barnets bästa" eller bara tydliggör det maktförhållande som existerar mellan myndighet och klient.

Avslutningsvis skall det redogöras för att yttranden i domar har en viss begränsning. I yttranden redogörs det inte för allt som framkommit i domstolsprövningen och inte heller framkommer all den information socialnämnden besitter gällande familjerna, vilket innebär att resultatet hade kunnat se helt annorlunda ut om vi haft tillgång till allt material. Studien belyser dock att relevant information uteblir i sammanställningen av den slutgiltiga domen, vilket gör att beslutet om tvångsvården kan ifrågasättas.

7.2. METODDISKUSSION

Vi genomförde vår studie med en kvalitativ metod i form av en textanalys som bestod av domar i LVU-ärenden från Förvaltningsrätten. Då vårt syfte var att undersöka hur socialnämnden argumenterar för sina bedömningar utifrån lagstiftningen i sina yttranden till Förvaltningsrätten var valet av metod adekvat för att kunna svara till vårt syfte.

Till vår fördel var att vi med enkelhet kunde begära ut domar från Förvaltningsrätten genom ett telefonsamtal. Det tog oss endast ett par dagar innan domarna fanns utskrivna och vi kunde hämta dessa på Förvaltningsrätten mot en mindre summa pengar. Detta innebar att vi snabbt kunde lära känna vårt material, närmare granska texterna och påbörja vår dataanalys i ett tidigt skede. Vi valde att fokusera på de bedömningar som framkommer i yttrandena till största del då vi inte syftade till att undersöka socialnämndens formuleringar av redogjord fakta från inblandade parter. Dock har vi till viss del använt den fakta som framkommer i yttrandena för att sammanhangsmarkera våra citat och underbygga förståelsen för formuleringarna i bedömningarna. Under analysprocessen resonerade vi kring huruvida det hade varit intressant att ta med själva domslutet Förvaltningsrätten givit då det hade kunnat underbygga våra resonemang på ett bredare sätt, vi gjorde dock inte detta utan valde att hålla oss till det vi bestämt från början. I vissa yttranden fann vi det svårt att hitta bedömningar från socialnämnden då dessa i flera fall var inflettade i övrig text och det framkom inte alltid tydligt att det var bedömningar från socialtjänstens sida. Detta krävde en stor del bearbetning och omläsning. Trots svårigheterna fick vi ändå fram tillräckligt med material för att analysera.

När det kommer till urvalet så var vi inte särskilt specifika när vi begärde ut domar från Förvaltningsrätten. Vi angav att vi var intresserade av att ta del av 40 domar från den dagens datum och bakåt i tiden, utan att specificera vilken typ av domar vi var intresserade av. Vi hade från början bestämt oss att vi skulle fokusera på ärenden enligt 2§ LVU men ändå angav vi inte detta när vi begärde ut domarna.

I vår studie har vi inspirerats av diskursanalys som både metod och teori. Till diskursanalysens teori la vi till normalitet som teoretiskt begrepp. Valet av diskursanalys anser vi fungerade väl i enlighet med vårt syfte men var en stor utmaning. Vi kände redan innan vi kom till skott med arbetet med uppsatsen att diskursanalys och socialkonstruktionism var det som skulle passa det vi hade tänkt oss att göra, men vi har aldrig tidigare varit i kontakt med diskursanalysen. Detta medförde en stor tidsåtgång till att läsa in oss i diskursanalysen och dess sätt att tillämpas. Trots utmaningen och till viss del problematiken med att använda oss av diskursanalys har detta medfört att vi kunnat uppfylla vårt syfte och vi känner oss nu i efterhand mycket nöjda med vårt val.

Inför valet av material till studien stod vi emellan att begära ut LVU-utredningar från socialtjänsten i olika kommuner och Förvaltningsrättens domar. Då vi vet att socialtjänsten är överbelastade i stort sett överallt valde vi att begära ut domar från Förvaltningsrätten med tanke på tillgängligheten. Domarna innehåller inte lika mycket information som LVU-utredningar från socialtjänsten och därmed har detta mest troligt påverkat resultatet. Om materialet bestått av LVU-utredningar så hade vi haft mer material att arbeta med och därmed hade resultatet kunnat se annorlunda ut. Vi valde även mellan att göra analys av texter och intervjua socialsekreterare om hur de tillämpar lagstiftningen. Vårt resonemang utgick ifrån att utredningar eller domar innehåller redan skriven text och därmed inte kan anpassas utifrån vad socialsekreterarna "tror" att vi vill höra. Resultatet hade troligen påverkats till stor grad om vi istället genomfört intervjuer.

Innan vi ingick i denna studie var vi redan kritiskt ställda till LVU-lagstiftningen som sådan. Vår kritiska ställning kan ha påverkat resultatet men vi har gjort vårt bästa för att åsidosätta vår förförståelse och kunna se objektivt på vårt material. Vi utgick även ifrån ett annat fokus än vad vår förförståelse grundar sig och därmed tror vi att resultatet inte påverkats nämnvärt av vår tidigare förförståelse.

Enligt Kvale & Brinkman (2014) knyter reliabiliteten inom kvalitativ forskning an till studiens tillförlitlighet och konsistens samt om studien är möjlig att reproducera. Även om det är önskvärt att öka reliabiliteten i studiens resultat kan allt för mycket vikt vid reliabiliteten hämma kreativitet och variationsrikedom. Bergström och Boréus (2005) menar att problematik med reliabiliteten kan förekomma i studier som använder sig av diskursanalys då studien kan vara svår att förstå men att denna problematik man motverkas om man noga förklarar hur man gjort för att komma fram till sitt slutresultat. I vår studie har vi med noggrannhet försökt förklara varje del av studiens genomförande för att uppnå transparens för att öka studiens tillförlitlighet. Vi redogör för fördelar samt nackdelar till varför vi gjort som vi har gjort och ämnat att göra studien begriplig och lättläst för läsaren. Vi har även noggrant beskrivit hur analysen genomförts för att analysen skall kunna återupprepas. Det finns såklart problem inom ett diskursanalytiskt förhållningssätt men vi har gjort vårt bästa för att uppnå så god reliabilitet som möjligt.

Validitet inom kvalitativ forskning och samhällsvetenskapen anknyter till studiens giltighet, hållbarhet, försvarbarhet och om studien undersöker det den påstår sig undersöka (Kvale & Brinkmann 2014). Relevansen mellan studiens syfte och det studien faktiskt undersökt utgör studiens trovärdighet (Öberg 2011), således ett mått på validitet. Under arbetets gång har vi diskuterat med varandra och med vår handledare för att få så mycket infallsvinklar som möjligt och vi har även knutit vårt resultat till vårt syfte och på så vis har vi undersökt det vi sagt att vi ska göra. Vad gäller studiens giltighet, hållbarhet och försvarbarhet så har vi genomgående tydliggjort vad vi har gjort, hur vi gjort det och hållit oss till det vi sagt för att studien skall hålla en röd tråd.

Inom kvalitativ forskning avser generaliserbarheten möjligheten att kunna överföra studiens resultat eller om resultaten enbart behandlar ett lokalt intresse (Kvale & Brinkmann 2014). Generaliserbarhet innefattar även hur giltiga tolkningarna är utanför materialet (Öberg 2011). Vi har fokuserat på en specifik lagstiftning som grundar sig i barns rättigheter och FNs barnkonvention (FN 1989), således behandlar resultaten enbart ett lokalt intresse och kan anses svåra att överföras till andra områden, även inom samhällsvetenskapen och socialt arbete.

7.3. AVSLUTNING

Sammanfattningsvis visar vår studie att barns faktiska behov försummas i LVU-processen till förmån för generella begrepp vilket beskriver normala respektive onormala föräldrabeteenden. Dessa generella begrepp innehåller ingen beskrivande faktor utan utgör samhällets normer och värderingar i vilket bedömningen grundar sig. Resultatet av studien anses av vikt för det sociala arbetet genom att den kan bidra med att synliggöra det osynliga barnet i LVU-ärenden.

Det vi finner i vår studie är att det tycks finnas en stor osäkerhet bland socialsekreterare som arbetar till barns skydd. En osäkerhet grundad i huruvida deras argumentationer kommer att uppfylla lagstiftningens rekvisit utifrån Förvaltningsrättens synvinkel. Vårt material visar att Förvaltningsrätten i samtliga nitton ärenden lämnade bifall på nämndens ansökan. Det vore därmed av intresse att vidare undersöka i vilken omfattning Förvaltningsrätten samstämmer alternativt tolkar socialnämndens bedömningar.

8. REFERENSLISTA

8.1. LITTERATUR

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB, ss. 10-18.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion - vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005). Diskursanalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt - Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 305-362.
- Eriksson- Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2011). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB, ss. 36-57.
- Forkby, T. Höjer, S. & Liljegren, A. (2014). Questions of control in child protection decision making: Laypersons' monitoring and governance in child protection committees in Sweden. *Journal of social work*, 15(5), 537-557.
- Friis, E. (2003). *Sociala utredningar om barn: En rättsociologisk studie av lagstiftningens krav, utredningarnas argumentationer och konsekvenser för den enskilde*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Friis, E. (2005). Socialtjänstlagens värdesystem - en analys av den praktiska innebörden i sociala utredningar om barn. *Nordisk juridisk tidskrift*, 28(4), 60-75.
- Förenta Nationerna [FN] (1989). *Barnkonventionen*.
- Förvaltningsrätten (2014). *Domar, beslut och handlingar*.
http://www.Förvaltningsrättenkarlstad.domstol.se/Ladda-ner—bestall/Domar-____beslut-och-handlingar/ [2016-04-20]
- Hacking, Ian. (1990). *The taming of chance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hultman, E. Cederborg, A-C. & Fälth-Magnusson, K. (2014). Social Workers' Assessments of Children's Health When Arguing for Children's Needs. *Child Adolescence Social Work Journal*, 32(4), 301-308.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Leviner, P. (2014). Child protection under Swedish law - legal duality and uncertainty. *European Journal of Social Work*, 17(2), 206-220, doi: 10.1080/13691457.2013.791249
- Lundgren, L., Sunesson, P-A. & Thunved, A. (2014). *Nya sociallagarna*. 27.uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

- Ponnert, L. (2007). *Mellan klient och rättssystem - tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Lund: Lunds universitet.
- Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data*. 4e uppl. Storbritannien: Ashford Colour Press Ltd.
- Socialstyrelsen (2006). *Barn och unga i socialtjänsten - utreda, planera och följa upp beslutade insatser*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Socialstyrelsen (2014). *Barn och unga – insatser år 2013: Vissa insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)*. <http://www.Socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19485/2014-9-1.pdf> [2016-04-14]
- Svensson, K. (2007). Normer, normalitet och normalisering. I Svensson, K. (red.) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 17-34.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2016-02-10]
- Winther Jörgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Öberg, P. (2011). Livshistorieintervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB, ss. 58-70.

8.2. OFFENTLIGA TRYCK

- Proposition 1979/80:1. *Om socialtjänsten*. Stockholm: Norstedts Tryckeri.
- Proposition 2002/03:53. *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.* Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsens författarsamling - allmänna råd och föreskrifter [SOSFS] 1997:15. *Socialstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialstyrelsens författarsamling.
- SOU 2015:71. *Barn och ungas rätt vid tvångsvård - Förslag till ny LVU*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

8.3. LAGAR

- SFS 1980:621. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- 1 SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SFS 1949:381. *Föräldrabalken*. Stockholm: Justitiedepartementet.